

ห้องสมุด

ทันตแพทย์คนแรกในประเทศไทย

ในสมัยก่อนนั้นเมื่อปวดฟัน ฟันพุกรีักษาโดยดูดด้วยสมุนไพรและกินยาหม้อ หรือปล่อยให้ตัวเองร่วงเองตามธรรมชาติ ไม่เคยมีใครได้นิเวศการแพทย์ว่าด้วยการบำรุงรักษาฟัน หรือการอุดและการถอนฟันกันเลย หมอบรัดเลย์เป็นคนแรกที่นำเครื่องมือการแพทย์สมัยใหม่เข้ามา ตัวท่านเองก็เป็นทันตแพทย์คนแรกของเมืองไทยด้วย ในหนังสือ “หมอปลัดเลกับกรุงสยาม” ของ “นายหนววย” ได้บรรยายถึงเรื่องเจ้าพระยาพระคลังปวดฟันไว้อย่างละเอียด ดังนี้ (ชื่อหมอบรัดเลย์นายหนววยใช้เขียนว่า “ปลัดเล” แทน)

“...เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน ปีพุทธศักราช 2380 นั้นเองท่าน (เจ้าพระยาพระคลัง) เกิดอาการฟันโยกแลให้ปวดเป็นกำลัง แทบว่าจะขบเคี้ยวอาหารสิ่งใดกินก็ไม่ได้ ท่านจึงสั่งให้ปลัดเลไปตรวจฟัน แลถอนฟันทรยศขึ้นนั้นให้ท่านด้วย ปลัดเลจึงประจวบเลเครื่องมือถอนฟันใส่หีบยกไปที่บ้านท่านแล้วก็ลงมือตรวจฟันจึงพบฟันซี่ที่ทรยศเห็นว่าขึ้นทิ้งไว้ต่อไปจะเกิดเหตุใหญ่ กล่าวคือจะบังเกิดหนองกินลึกถึงรากฟัน แล้วจะมีความลำบากยิ่งกว่านี้ เลยบอกกับท่านว่าฟันซี่นั้นจะละไว้มิได้ ต้องถอนออกเสีย

ให้สิ้นท่วง ท่านเจ้าพระยาพระคลังได้ฟังดังนั้น ท่านก็ไม่ว่าอะไร เพราะเคยเห็นสีมอปลัดเลคราวตัดแขนพระมาแล้วก็ไม่เห็นเป็นไร เหตุไฉนเพียงถอนฟันซี่เดียวเท่านั้นจะทำให้ไม่ได้เล่า แต่พอปลัดเลจัดแจงจัดเครื่องมือถอนฟันออกมาวางเรียงรายเตรียมการ ท่านเจ้าพระยาพระคลังก็ตกใจยิ่งนัก บังเกิดความสงสัยว่า ขรอยปลัดเลจะหยิบเครื่องมือผิดมาเสียแล้วกระมัง เพราะดูมันพิลึกพิลั่นเกินการ ที่เป็นคีมก็มีทั้งคีมใหญ่คีมเล็ก ที่เป็นเหล็กแหลมก็หลายอัน ที่เป็นเลียมก็มาก ขึ้นใช้เครื่องมือเหล่านี้ฟันพังจะมีบัลลย์ไปทั้งปากหรือ คีมคีมจะตายเสียด้วยเลือดไหลไม่หยุดก็มีรู้ ยิ่งคิดไปท่านเจ้าพระยาพระคลังก็ให้คิดหาทวน จึงบอกปลัดเลว่าต้องขอทุเลไว้เสียก่อนละ แต่อยากจะได้ใครดูตัวอย่างถอนฟันขอให้ปลัดเลทำให้ดูด้วย เพราะอยากรู้ว่าจะมีเลือดไหลออกมาสักเท่าใดแล้วท่านก็เรียกบ่าวของท่านมาคนหนึ่ง บ่าวคนนี้ (บังเอิญ) ก็ปวดฟันจนฟันโยกฟันคลอนเหมือนนาย แล้วขอให้ปลัดเลถอนฟันพอดคนนั้นให้ท่านดูเสียก่อน ปลัดเลก็ยอมฝายบ่าวคนนั้นเห็นเครื่องมือเครื่องมือของปลัดเลพิลึกพิลั่นนักก็ชักจะเกรงกลัวอยู่เหมือนกัน แต่ขัดเจ้านายมิได้ จำใจต้องยอมให้ปลัดเลถอนทั้งๆ ที่หัวใจนั้นเต้นตุ้มๆ ต่อมๆ อยู่ด้วยความหวาดกลัว ปลัดเลลงมือจับปากให้อ้าขึ้น เอายาทาแล้วก็แซะรากฟันจนกระทั่งจับคีมใหญ่มาแหยเข้าไปจับฟันซี่นั้นหลุดออกมาทั้งราก แล้วใส่ยาให้เป็นที่เรียบร้อย แต่ตลอดเวลานี้เจ้าพระยาพระคลังแลผู้คนทั้งปวงห้อมล้อมดูให้เสียใจเสียใจค้อยจะได้ แต่บ่าวคนนั้นหาเจ็บปวดเท่าไรไม่ ชั่วแต่ตกใจไปหน่อยหนึ่งเท่านั้น ครั้นฟันหลุดออกมาแล้วก็ให้สบายขึ้น แต่ก็ยังมีเลือดไหลออกมาบ้างเล็กน้อย เจ้าพระยาพระคลังแม้จะเห็นว่าปลัดเลมิได้ทำการรุนแรง แลว่าผู้นั้นก็เป็นปกติสุขดีอยู่ แต่ท่านก็ยังไม้อาจถอน ตกใจต้องปล่อยทิ้งไว้ในปากจนกว่ามันจะหมดอายุหลุดออกมาเองนั่นแหละถึงกระนั้นท่านก็ยังชมเชยว่าปลัดเลมีวิชาดีเหลือเกิน เสียแต่ใจท่านไม่ค่อยกล้าให้ถอนเท่านั้น...”

ทันตแพทย์คนที่สองเท่าที่ปรากฏบันทึกไว้ก็คือ นายแพทย์ ยอร์ช บี.แมคฟาร์แลนด์ (พระอาจารย์ทศพร) บุตรชาย ศาสตราจารย์ เอส. จี.แมคฟาร์แลนด์ เปิดร้านทำฟันอยู่ที่สี่กั๊กพระยาครี ท่านยังประดิษฐ์ฟันปลอมดำสำหรับผู้ที่นิยมรับประทานหมากด้วย

ไม่เพียงแต่หมอบรัดเลย์จะมีเครื่องมือทันตแพทย์ทันสมัยที่สุด (ในสมัยนั้น) แล้ว ท่านยังสั่งซื้อเครื่องมือเวชภัณฑ์ หรือเครื่องมือการแพทย์ที่เรียกว่า “เครื่องมือถอนอูจจาระ” ที่ใช้กันตามคลินิกและโรงพยาบาลทุกแห่ง แต่เวลานั้นหมอบรัดเลย์ตั้งชื่อเสียว่า “เครื่องมือสูบน้ำล้างท้อง” ท่านลงโฆษณาในหนังสือพิมพ์รายปักษ์ “บางกอกกริครีเตอร์” ว่า

“เครื่องมือสูบน้ำล้างท้อง ข้าพเจ้าผู้เจ้าของหนังสือนี้มีเครื่องมือสูบน้ำสำหรับล้างท้อง 12 ลำรับ ได้ชื่อมาแต่เมืองอเมริกา มาถึงได้ 4 วัน 5 วันแล้ว สูบน้ำนั้นเป็นของอย่างดีมีชื่อเสียงใส่ไว้ในหีบไม้เมฮอโคนี งามดีนัก จะขายสำหรับละ 8 เหรียญ ถ้าใครต้องการเชิญท่านมาซื้อโดยเร็ว ของนั้นมีน้อยดอก คงจะหมดเร็วแล้ว”

• จากหนังสือ “พระคุณเจ้าในรัตนโกสินทร์สมัย”

• เรียบเรียงโดย นายณอม ปันตา